

تعیین اهمیت گویه‌های موجود در پرسشنامه ارزشیابی نحوه تدریس نظری استاد از نظر دانشجویان دانشکده بهداشت در سال تحصیلی ۱۳۹۰-۱۳۸۹

محمد حسین دهقانی تفتی^۱ محمد حسین باقیانی مقدم محمد حسن احرام پوش ناهید آردیان^{۴*}، نجمه صیقل^۵

- ۱- مربی، گروه خدمات بهداشتی درمانی، دانشگاه علوم پزشکی خدمات بهداشتی درمانی شهید صدوقی یزد
- ۲- استاد، گروه خدمات بهداشت درمانی، دانشگاه علوم پزشکی خدمات بهداشتی درمانی شهید صدوقی یزد
- ۳- استاد، گروه بهداشت محیط، دانشگاه علوم پزشکی خدمات بهداشتی درمانی شهید صدوقی یزد
- ۴- کارشناس ارشد جامعه‌شناسی، مرکز تحقیقات عوامل اجتماعی موثر بر سلامت دانشگاه علوم پزشکی خدمات بهداشتی درمانی شهید صدوقی یزد
- ۵- کارشناس گروه مدیریت بهداشت و درمان، دانشگاه علوم پزشکی خدمات بهداشتی درمانی شهید صدوقی یزد

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۱/۴/۲۲

تاریخ دریافت: ۱۳۹۱/۱/۲۶

چکیده

سابقه و اهداف: در میان روش‌های مختلف ارزشیابی از اعضای هیات علمی، روش استفاده از نظرات دانشجویان کاربرد بسیاری یافته است. با توجه به اهمیت این روش، پژوهش حاضر با هدف تعیین اهمیت گویه‌های موجود در پرسشنامه ارزشیابی نحوه تدریس اساتید از نظر دانشجویان انجام گرفت.

روش بررسی: پژوهش حاضر از نوع مطالعه توصیفی و تحلیلی بود. تعداد ۳۳۲ نفر به روش طبقه‌ای- تصادفی از دانشجویان رشته‌ها و مقاطع مختلف از دانشکده بهداشت انتخاب گردیدند. پرسشنامه شامل دو بخش بود، بخش اول، اطلاعات دموگرافیک و بخش دوم شامل ۱۸ گویه مربوط به ارزشیابی اساتید و به صورت چهار گزینه‌ای از بسیار موافق تا بسیار مخالف بود. گویه‌ها در سه حیطه روش تدریس، ویژگی‌های شخصیتی و سطح علمی اساتید و روش تدریس کاربردی دسته بندی شد. اطلاعات جمع‌آوری شده با استفاده از نرم‌افزار SPSS 16 و پارامترهای میانگین، انحراف معیار، آزمون Anova t-test و رگرسیون مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

یافته‌ها: بر اساس نتایج این مطالعه دانشجویان بیش از ۸۰٪ حیطه ویژگی‌های شخصیتی استاد و سطح علمی او را مورد تأیید قرار دادند. در بین رشته‌های مختلف دانشجویان بهداشت حرفه‌ای کم‌ترین امتیاز و در بین مقاطع مختلف، دانشجویان مقطع کارشناسی ارشد بیشترین امتیاز را برای گویه‌ها گزارش کردند. یافته‌ها نشان داد بین سن و میانگین کل امتیازات گویه‌ها رابطه معنادار وجود داشت. همچنین بین وضعیت تأهل و وضعیت اشتغال دانشجویان و میانگین کل امتیازات گویه‌ها تفاوت معنادار وجود داشت $P < 0.01$. دانشجویان به ۴ گویه خود ارزشیابی بیش از ۷۰٪ امتیاز دادند.

نتیجه‌گیری: بیشترین توجه دانشجویان در مورد گویه‌های سه حیطه پرسشنامه توجه به حیطه سطح علمی و ویژگی‌های شخصیتی اساتید بود که توجه و تأکید بیشتر به جنبه‌های شخصیتی، علمی، اخلاقی اساتید را نشان می‌دهد.

واژه‌های کلیدی: اساتید، دانشجویان، گویه‌های ارزشیابی، حیطه‌های تدریس، پرسشنامه ارزشیابی اساتید

* (نویسنده مسئول): تلفن: ۰۳۵۱-۶۲۴۰۶۹۱، آدرس الکترونیکی: n_ardian1382@hotmail.com

ارجاع به این مقاله به صورت زیر است:

Dehghani Tafti M. H, Baghiani moghadam M. H, Ehrampoush M. H, Ardian N, Seyghal N. *Investigating students' attitude towards the importance of factors included in the teaching evaluation forms of School of Public Health of Shahid Sadoughi University of Medical Sciences in 2010-2011*. Journal of Medical Education and Development. 2012; 7(3): 16-26

مقدمه

آموزش از عمده‌ترین رسالت‌های یک دانشگاه و از وظایف مهم اعضای هیئت علمی بوده و ارتقاء کیفیت آن، منجر به ارتقاء کیفیت آموزش دانشگاه می‌گردد. از فرایندهایی که به منظور این ارتقاء کیفیت انجام می‌گردد ارزشیابی مدرسین است. ارزشیابی فرایندی است نظام دار برای جمع آوری، تحلیل و تفسیر اطلاعات به منظور تعیین این مطلب که اهداف مورد نظر به چه میزانی تحقق یافته‌اند تا بر اساس آن تصمیم‌گیری برای بهبودی به عمل آید و در تعمیم این تعریف تعیین میزان موفقیت استاد در دستیابی به اهداف آموزشی معیار ارزشیابی مدرس تلقی می‌گردد (۱،۲).

هدف اساسی ارزشیابی، تقویت فعالیت‌ها و روش‌های اثربخش و تضعیف یا حذف فعالیت‌ها و روش‌های غیر اثربخش و نامطلوب است. "آرتور چیکرینگ" و همکارانش در بحث ارزشیابی، به ارزشیابی به عنوان عامل توسعه یا کمال می‌نگرند و توسعه را از جهات گوناگون مانند توسعه شخصیتی، اخلاقی، ذهنی، انگیزشی و ... مورد توجه قرار می‌دهند (۳).

ارزشیابی عملکرد اساتید یکی از ابزارهای مهم در فرایند فعالیت‌های آموزشی است و این امکان را فراهم می‌سازد تا بر اساس نتایج حاصله، نقاط قوت و ضعف را تشخیص داده و با تقویت جنبه‌های مثبت در رفع نارسائیهای آن گام‌های موثری برداشته شود (۲).

در طی فرایند ارزشیابی با جمع‌آوری اطلاعات و با بررسی عملکردهای گوناگون استادان، درباره کفایت و شایستگی آنان قضاوت می‌شود و در عین حال تصمیم لازم در مورد اقداماتی که می‌تواند به افزایش شایستگی ایشان و بهبود یادگیری فراگیران کمک کند، اتخاذ می‌گردد (۴،۵).

تاکنون فرم‌های مختلفی برای ارزشیابی در سطح کشور طراحی شده است. از خصوصیات مشترک این فرم‌ها حیطة بندی نمودن گزینه‌ها می‌باشد بطوریکه در فرم‌های ارزشیابی اساتید توسط دانشجویان، حیطة‌های نظم، نحوه ارزشیابی و شیوه تدریس اساتید در همه مشترک می‌باشد. برخی از مطالعات انجام شده داخل کشور حاکی از این است که

استادان معتقدند دانشجویان درک صحیحی از فرایند تدریس ندارند و از این رو، قضاوت معتبری هم ندارند و یا نظر دانشجویان در مورد استادان بیشتر تحت تأثیر شهرت، وجهه اجتماعی، آراستگی و موقعیت اداری و اجرایی استاد قرار می‌گیرد و برخی نیز غرض‌ورزیهای دانشجویی را در نتایج ارزشیابی‌ها دخیل دانسته‌اند (۶،۸).

علی‌رغم نقدهای وارد شده به ارزشیابی اساتید توسط دانشجویان، در مجموع نتایج بررسی‌ها گویای آن است که دانشجویان منبع معتبری برای کسب اطلاع در مورد برخی ویژگی‌های استادان هستند و نتایج ارزشیابی اساتید توسط دانشجویان از روایی و پایایی برخوردار است (۹-۱۱). در زمینه شیوه‌های ارزشیابی سؤالات زیادی مطرح است و این فرایند در کلیه دانشگاه‌ها با چالش‌های زیاد مواجه می‌باشد به همین دلیل تلاش‌های زیادی انجام گرفته است تا از طریق مطالعه و پژوهش به سؤالات و ابهامات پیرامون ارزشیابی مدرسین توسط دانشجویان پاسخ داده شود.

با توجه به اهمیت امر ارزشیابی و نیز اهمیت گویه‌هایی که ارزش پرسشنامه به آن وابسته است، پژوهش حاضر انجام گرفت تا ارزش هر گویه پرسشنامه در جهت ارتقاء پرسشنامه ارزشیابی بدست آید.

روش بررسی

این پژوهش از نوع توصیفی، تحلیلی بود. نمونه‌ها شامل ۳۳۲ دانشجو از دانشکده بهداشت دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد بودند. این افراد به روش طبقه‌ای، خوشه‌ای و تصادفی انتخاب شدند. رشته دانشجویان به عنوان طبقه در نظر گرفته شد. در مرحله بعد برای انتخاب دانشجویان به روش تصادفی تعدادی کلاس به عنوان خوشه انتخاب گردید، بطوریکه ۷۶ نفر از رشته مدیریت خدمات درمانی، ۵۱ نفر از رشته بهداشت حرفه‌ای، ۱۳۸ نفر از رشته بهداشت محیط، ۵۴ نفر از رشته بهداشت عمومی و ۲۰ نفر از دانشجویان کارشناسی ارشد پرسشنامه را تکمیل نمودند.

دانشجویان ۲۱ سال بود و در سه مقطع کارشناسی ۲۱۴ نفر (۶۵٪) و کارشناسی ناپیوسته ۹۸ نفر (۲۷٪) و کارشناسی ارشد ۲۰ نفر (۸٪) در پژوهش شرکت داشتند.

یافته‌ها نشان داد بین سن و نمره آگاهی ضریب همبستگی ارتباط مستقیم را نشان داده $r=0/23$ ، $P<0/001$ دیده شد. بین سال ورود و نمره آگاهی برای ۱۸ گویه رابطه معنادار و مستقیم $r=0/27$ ، $P<0/001$ وجود داشت. چنانکه آزمون Anova نشان داد بین وضعیت اشتغال دانشجویان و میانگین ارزش‌گذاری برای کل گویه های ارزشیابی اساتید تفاوت معنادار بود. $P<0/05$ چنانکه میانگین کل ارزش‌گذاری بر اساس ارزش‌گذاری لیکرت برای دانشجویان شاغل $3/24 \pm 0/4$ و برای دانشجویان غیر شاغل $2/90 \pm 0/4$ بوده است.

بر اساس آزمون t-test تفاوت معناداری بین امتیاز گویه ها و جنسیت دانشجویان بدست نیامد. گویه ها در سه حیطه وضعیت تدریس اساتید، روش تدریس کاربردی، سطح علمی و ویژگی‌های شخصیتی اساتید، دسته بندی شد و امتیازات مثبت گویه ها با جمع درصدهای ارزش‌گذاری مثبت (زیاد و بسیار زیاد) بدست آمد. یافته‌ها نشان داد که بیشترین ارزش‌گذاری برای گویه های "میزان تسلط در موضوع درس" ۸۵٪، "میزان علاقه استاد به امر تدریس" ۸۱٪، "علاقه و رغبت به رفع مشکلات علمی دانشجویان" ۷۴٪، "داده شده بود که هر سه گویه در حیطه "سطح علمی و ویژگی‌های شخصیتی استاد" قرار داشت (جدول ۱).

ابزار سنجش، پرسشنامه‌ای بود که یک بخش آن شامل ۱۸ گویه به صورت دوره‌ای و هر ترم جهت ارزشیابی اساتید مورد استفاده قرار گرفت. پرسشنامه شامل ۱۸ گویه ارزشیابی بود که گویه‌ها از دو قسمت شامل ۱۴ گویه ارزشیابی اساتید و ۴ گویه خود ارزیابی دانشجویان تشکیل شده بود. در بخش دوم پرسشنامه شامل بخش سؤالات دموگرافیک، در مورد جنس، وضعیت تأهل، رشته، مقطع، ترم، وضعیت اشتغال دانشجویان بود. گویه ها بر اساس مقیاس لیکرت شامل چهار گزینه بسیار زیاد، زیاد، کم و بسیار کم منظم بود و به ترتیب ۱، ۲، ۳، ۴ امتیاز گذاری شده و برای محاسبه امتیاز گذاری مثبت، درصدهای پاسخگویی به گزینه‌های زیاد و خیلی زیاد جمع گردید. (۳،۴)

جهت رعایت اخلاق پژوهش از درج نام و نام خانوادگی اجتناب گردید و ورود به مطالعه و تکمیل پرسشنامه اختیاری بود. اطلاعات جمع آوری شده با استفاده از نرم‌افزار Ver SPSS 16 و پارامترهای میانگین، انحراف معیار، آزمون t-test، Anova و رگرسیون مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

یافته‌ها

از ۳۳۲ نفر دانشجوی رشته‌های مختلف. تعداد ۷۹ نفر (۲۵٪) مرد و ۲۵۲ نفر (۷۵٪) زن بودند. ۲۶۴ نفر (۷۹٪) مجرد و ۶۸ نفر (۲۱٪) متأهل بودند. تعداد ۲۹۷ نفر (۸۲٪) غیر شاغل و ۳۴ نفر (۱۸٪) شاغل بودند. میانگین سن

جدول ۱: توزیع فراوانی سطوح ارزش‌گذاری دانشجویان در مورد گویه‌ها بر حسب انتخاب گزینه زیاد و بسیار زیاد به تفکیک ۳ حیطه

حیطه‌ها	گویه‌های پرسشنامه ارزشیابی اساتید	ارزش‌گذاری مثبت گویه‌ها تعداد درصد	ارزش‌گذاری کل هر حیطه درصد
وضعیت تدریس اساتید	روش تدریس	۲۳۶ (۷۱)	۷۱/۲۵
	قدرت تفهیم و انتقال مفاهیم درس	۲۷۳ (۷۲)	
	میزان رعایت سرفصل‌های تعیین شده از طرف ستاد انقلاب فرهنگی	۲۴۱ (۷۵)	
	میزان معرفی منابع و مأخذ تعیین شده	۲۱۹ (۶۷)	
روش تدریس کاربردی و عملی	میزان علاقه استاد به استفاده از وسایل کمک آموزشی	۱۹۵ (۵۹)	۶۲/۴
	میزان ارائه مطالب و اطلاعات جدید	۲۲۵ (۶۸)	
	ارائه کاربرد علمی مطالب تدریس شده	۲۳۰ (۷۰)	
	میزان نتیجه‌گیری از دروس آزمایشگاهی و کارگاهی	۱۵۱ (۵۴)	
سطح علمی و ویژگی‌های شخصیتی	میزان تأثیر تکلیف تعیین شده	۲۰۱ (۶۱)	۷۶
	میزان تسلط در موضوع درس	۲۸۴ (۸۵)	
	میزان علاقه استاد به امر تدریس	۲۷۴ (۸۱)	
	علاقه و رغبت در رفع مشکلات علمی دانشجویان	۲۵۲ (۷۴)	
	میزان پذیرش نظرات دانشجویان در رابطه با درس	۲۳۹ (۷۱)	
	میزان رعایت نظم و ترتیب در فعالیت‌های آموزشی	۱۸۷ (۶۹)	

حیطه مشخص شد. در مرتبه بعدی حیطه وضعیت تدریس با امتیاز ۷۱/۲۵٪ ارزش و در مرتبه آخر حیطه روش تدریس کاربردی و عملی با حدود ۶۲٪ ارزش از نظر دانشجویان قرار گرفته بود ($P < 0.01$)

بیشترین امتیاز به گویه "میزان تسلط بر موضوع" ۸۵٪ و کم‌ترین امتیاز مربوط به گویه "میزان علاقه به این درس" ۵۴٪ تعلق گرفته بود. بر اساس داده‌های حاصله مهم‌ترین حیطه از نظر دانشجویان سطح علمی و ویژگی‌های شخصیتی اساتید بود. این اهمیت با ارزش‌گذاری ۷۶٪ برای گویه‌های این

جدول ۲: توزیع فراوانی سطوح ارزشی گویه ها از نظر دانشجویان مورد مطالعه بر حسب انتخاب گزینه زیاد و بسیار زیاد به تفکیک رشته

P-Value	رشته					گویه
	آموزش	بهداشت	بهداشت	بهداشت	مدیریت خدمات	
	بهداشت	عمومی	محیط	حرفه‌ای	بهداشتی	
	تعداد درصد	تعداد درصد	تعداد درصد	تعداد درصد	تعداد درصد	
/۱۰	۱۲ (۸۸)	۴۷ (۸۷)	۱۱۴ (۸۲)	۳۷ (۷۶)	۶۳ (۸۳)	۱ قدرت تفهیم و انتقال مفاهیم درس
/۰۱	۱۲ (۸۸)	۵۱ (۹۵)	۱۱۱ (۸۱)	۴۳ (۸۵)	۶۷ (۸۸)	۲ میزان تسلط بر موضوع درس
/۰۳	۱۳ (۹۰)	۳۹ (۷۲)	۱۰۳ (۷۵)	۲۶ (۵۲)	۵۵ (۷۳)	۳ روش تدریس
/۵۶	۹ (۷۵)	۳۴ (۶۵)	۸۴ (۶۲)	۲۶ (۵۲)	۴۲ (۵۵)	۴ میزان علاقه استاد به استفاده از وسایل کمک آموزشی
/۴۲	۱۲ (۸۸)	۴۰ (۷۴)	۱۱۹ (۸۷)	۴۰ (۸۰)	۶۳ (۸۴)	۵ میزان علاقه استاد به امر تدریس
/۵۱	۱۱ (۸۶)	۳۹ (۷۴)	۱۰۴ (۷۸)	۳۶ (۷۴)	۶۲ (۸۲)	۶ علاقه و رغبت در رفع مشکلات علمی دانشجویان
/۴۱	۹ (۶۶)	۳۸ (۷۲)	۱۰۲ (۷۶)	۳۳ (۶۶)	۵۷ (۷۶)	۷ میزان پذیرش نظرات دانشجویان در رابطه با درس
/۷۱	۶ (۴۳)	۳۷ (۶۹)	۱۰۱ (۷۶)	۳۵ (۶۹)	۵۸ (۷۷)	۸ میزان رعایت نظم و ترتیب در فعالیت‌های آموزشی، حضور در کلاس و طول زمان کلاس
/۸۸	۱۱ (۸۸)	۴۱ (۷۶)	۱۰۴ (۷۷)	۳۶ (۷۲)	۴۹ (۷۰)	۹ میزان رعایت سرفصل‌های تعیین شده
/۳۱	۱۱ (۷۶)	۳۵ (۶۶)	۹۹ (۷۲)	۲۶ (۵۸)	۵۱ (۶۷)	۱۰ میزان ارائه مطالب و اطلاعات جدید
/۱۶	۱۲ (۸۸)	۳۶ (۶۹)	۱۰۲ (۷۵)	۲۷ (۵۳)	۵۳ (۷۰)	۱۱ ارائه کاربرد علمی مطالب تدریس شده
/۰۸	۱۱ (۷۵)	۳۳ (۶۱)	۹۳ (۶۹)	۱۸ (۳۶)	۴۶ (۶۳)	۱۲ میزان تأثیر تکلیف تعیین شده
/۳۳	۱۲ (۸۸)	۳۷ (۶۹)	۹۴ (۷۰)	۲۵ (۴۹)	۵۱ (۶۹)	۱۳ میزان معرفی منابع و مآخذ در رابطه با درس
/۳۶	۱۰ (۷۵)	۲۴ (۵۱)	۷۵ (۶۰)	۱۸ (۳۹)	۲۴ (۵۹)	۱۴ میزان نتیجه گیری از دروس آزمایشگاهی و کارگاهی
/۲۳	۱۲ (۸۸)	۳۶ (۶۹)	۸۸ (۶۶)	۳۱ (۶۲)	۵۵ (۷۷)	۱۵ میزان فعالیت در این درس نسبت به سایر دروس
/۷۹	۷ (۵۰)	۱۲ (۲۳)	۳۴ (۳۱)	۱۲ (۲۴)	۲۲ (۳۰)	۱۶ میزان علاقه به این درس
/۰۹	۱۱ (۸۷)	۳۴ (۶۶)	۸۱ (۶۰)	۲۳ (۴۴)	۵۶ (۷۸)	۱۷ میزان علاقه در گذراندن درس دیگری با این استاد
/۱۲	۱۱ (۱۰۰)	۴۸ (۹۲)	۱۰۹ (۸۰)	۳۴ (۶۸)	۶۴ (۸۸)	۱۸ میزان دقت در جواب دادن به سؤالات این پرسشنامه

۷۵٪ دادند. بین میانگین ارزش‌گذاری دانشجویان به گویه ها و رشته تحصیلی آن‌ها فقط در دو گویه ۲ و ۳ "میزان تسلط بر موضوع درس" و "روش تدریس" تفاوت آماری معنادار دیده شد.

دانشجویان رشته بهداشت محیط به ۱۰ گویه امتیاز بالای ۷۵٪ دادند. دانشجویان رشته مدیریت خدمات بهداشتی به ۹ گویه، دانشجویان رشته بهداشت عمومی به ۵ گویه و دانشجویان رشته بهداشت حرفه‌ای تنها به ۳ گویه امتیاز بالای

جدول ۳: توزیع فراوانی سطوح ارزش گذاری گویه‌ها ی پرسشنامه ارزشیابی اساتید توسط دانشجویان مورد مطالعه بر حسب انتخاب گزینه زیاد و بسیار زیاد به تفکیک مقطع تحصیلی

مقطع تحصیلی گویه ها	کارشناسی تعداد درصد	کارشناسی نایب‌oste تعداد درصد	کارشناسی ارشد تعداد درصد	P-value
۲	(۸۴)۱۷۹	(۸۸) ۸۶	(۹۰) ۱۹	/۶۹
۳	(۶۷)۱۴۲	(۷۶) ۷۴	(۱۰۰) ۲۰	/۰۱
۴	(۵۴)۱۱۵	(۶۷) ۶۴	(۸۰) ۱۶	/۱۳
۵	(۸۴)۱۷۷	(۸۰) ۷۸	(۹۵) ۱۹	/۶۹
۶	(۷۶)۱۶۲	(۷۶) ۷۲	(۹۵) ۱۸	/۴۹
۷	(۷۵)۱۵۶	(۷۱) ۶۸	(۸۳) ۱۵	/۵۳
۸	(۷۵)۱۵۸	(۶۹) ۶۷	(۶۳) ۱۲	/۷۴
۹	(۷۱)۱۴۵	(۸۰) ۷۹	(۹۵) ۱۹	/۰۴
۱۰	(۶۵)۱۳۸	(۷۱) ۶۹	(۹۰) ۱۸	/۲۵
۱۱	(۶۶)۱۴۱	(۷۳) ۷۰	(۹۵) ۱۹	/۱۴
۱۲	(۵۸)۱۲۰	(۶۴) ۶۳	(۹۰) ۱۸	/۱۰
۱۳	(۵۹)۱۲۵	(۸۲) ۷۷	(۹۰) ۱۸	/۰۰
۱۴	(۵۰)۸۶	(۵۷) ۵۰	(۸۴) ۱۵	/۰۷
۱۵	(۶۶)۱۳۷	(۷۰) ۶۶	(۹۵) ۱۹	/۲۷
۱۶	(۶۶)۱۳۷	(۷۸) ۷۴	(۵۰) ۱۰	/۰۲
۱۷	(۶۳)۱۳۱	(۵۹) ۵۵	(۹۰) ۱۸	/۲۰
۱۸	(۸۰)۱۶۶	(۹۱) ۸۳	(۹۵) ۱۹	/۱۷

مثبت دادند و در مورد مقطع کارشناسی ناپیوسته به ۹ گویه بالای ۷۵٪ امتیاز مثبت دادند. بین امتیاز گویه ها و مقطع تحصیلی فقط در ۵ گویه تفاوت معنادار دیده شد $P < /۰۰۱$ (جدول ۳).

داده‌های جدول گواه است که بیشترین امتیازات دانشجویان در مقطع کارشناسی ارشد به گویه ها داده شده بود. به عبارت دیگر دانشجویان مقطع کارشناسی ارشد به ۱۶ گویه بیش از ۸۰٪ امتیاز مثبت دادند و در مقطع کارشناسی دانشجویان به ۷ گویه از ۱۸ گویه بالای ۷۵٪ امتیاز

جدول ۴: توزیع میانگین و انحراف معیار ارزش گذاری ۱۸ گویه پرسشنامه ارزشیابی اساتید از نظر دانشجویان بر اساس رشته

رشته تحصیلی	مدیریت خدمات بهداشتی درمانی	بهداشت حرفه‌ای	بهداشت محیط	بهداشت عمومی	آموزش بهداشت	P-value
میانگین ارزش گذاری گویه‌ها	۲/۹۶ ± ۳/۳۵	۲/۷۲ ± ۱/۴۳	۲/۹۶ ± ۱/۴۵	۲/۹۸ ± ۱/۴۶	۳/۰۱ ± ۱/۳۸	/۰۰۲

حیطه "روش کاربردی در دروس" یا "روش تدریس" در درجه بعدی اهمیت قرار گرفته‌اند. پس می‌توان گفت دانشجویان بیشترین تأثیر را از حضور و وجود استاد، سطح علمی و ویژگی‌های شخصیتی او می‌گیرند تا از محیط آموزشی و روش تدریس.

ارزشیابی فرایندی پیچیده است و در صورتی قابل اعتماد خواهد بود که از شرایط خاص برخوردار باشد. از جمله ابزار مورد استفاده باید از روایی و پایایی لازم برخوردار باشد و با توجه به متغیر بودن شرایط آموزش باید مورد تجدید نظر قرار گیرد (۱۴). در موارد متعددی از جمله در پژوهش دانشگاه کرمان (۱۴) و اهواز (۹) و کاشان (۸) و علوم پزشکی تهران (۱۶) ارائه یک سیستم ارزشیابی مطلوب و استفاده از روش‌های دیگر به عنوان مکمل در زمینه ارزشیابی اساتید و بازبینی فرم‌های ارزشیابی از نظر روایی و پایایی بیشتر، مورد تأیید قرار گرفت.

تفاوت معنادار بین ویژگی‌های فردی دانشجویان و میانگین کل ارزش گویه‌ها در یافته‌های پژوهش مظلومیان در دانشگاه پیام نور نیز تأیید شده است یعنی تأثیر ویژگی‌های فردی دانشجویان در قضاوت آنان مورد تأیید قرار گرفته است (۱۰). این ویژگی‌ها در برخی موارد حتی در تحلیل رگرسیونی نیز بیان شده است. چنانکه نتایج رگرسیون خطی ارزش‌گذاری گویه‌های فرم ارزشیابی نیز روی پاره‌ای از متغیرهای مستقل نشان داد که سن ($P < /0.5$) و ترم‌های گذرانده ($P < /0.01$) و وضعیت اشتغال دانشجویان ($P < /0.5$) از جمله مهم‌ترین عوامل پیش‌بینی‌کننده مؤثر بر ارزش‌گذاری گویه‌ها برای دانشجویان می‌باشد.

عدم ارتباط معنادار بین جنسیت و میانگین کل ارزش گویه‌های پرسشنامه ارزشیابی در پژوهش دانشگاه فردوسی (۱۷) نیز بیان شده است.

ارتباط معنادار بین رشته و میانگین ارزش‌گذاری کل گویه‌ها ویژگی‌هایی خاص دارد، بطوریکه دانشجویان رشته بهداشت حرفه‌ای کم‌ترین ارزش‌گذاری مثبت برای ۱۸ گویه را

بر اساس نتایج آزمون Anova میانگین امتیاز داده شده از طرف دانشجویان برای ۱۸ گویه در بین رشته‌های مختلف، بیشترین میانگین مربوط به رشته آموزش بهداشت در مقطع کارشناسی ارشد 3.01 ± 0.38 و کم‌ترین آن متعلق به دانشجویان رشته بهداشت حرفه‌ای 2.72 ± 0.43 بود که تفاوت آماری میانگین امتیاز گویه‌ها و رشته‌های تحصیلی معنادار بود ($P < /0.01$) (جدول ۴).

بر اساس آزمون t-test تفاوت بین میانگین نمره ارزشیابی اساتید و وضعیت تأهل آن‌ها معنادار بود ($P < /0.01$). تفاوت بین تعداد ترم‌های گذرانده و میانگین معدل ترم‌های گذرانده دانشجویان هم با میانگین نمره ارزشیابی آن‌ها معنادار بود ($P < /0.01$). نتایج نشان داد دانشجویان تقریباً به ۴ گویه خود ارزشیابی دانشجویان بیش از ۷۰٪ امتیاز مثبت دادند. نتایج آزمون Anova نشان داد بین میانگین ارزش‌گذاری ۴ گویه خود ارزشیابی دانشجویان و میانگین کل ۱۴ گویه ارزشیابی اساتید تفاوت معنادار وجود داشت ($P < /0.01$).

بحث

داده‌های این بررسی نشان داد ارزش‌گذاری مثبت دانشجویان برای گویه‌های پرسشنامه ارزشیابی اساتید می‌تواند نشان‌دهنده موافقت آن‌ها با این گویه‌ها باشد که با نتایج حاصل از بعضی از پژوهش‌ها همسو نیست (۱۰).

در این پژوهش دانشجویان به حیطه سطح علمی و ویژگی‌های شخصیتی استاد بیشترین توجه را داشتند، این نتایج با یافته‌های پژوهش دانشگاه رازی (۱۱) که مهم‌ترین حیطه را "کاربرد سبک‌های تدریس عملی و کاربردی" عنوان نموده بودند مغایرت داشت. اما در چندین پژوهش مشابه در سایر دانشگاه‌ها (۱۲) (۱۳) (۱۴) (۱۵) حیطه ویژگی‌های شخصیتی اساتید بیشترین اهمیت را از نظر دانشجویان داشت. این نتایج مشابه می‌تواند تأییدی بر صحت گویه‌های موجود در پرسشنامه ارزشیابی اساتید باشد و علاوه بر آن می‌تواند نشانگر اهمیتی باشد که دانشجویان به سطح علمی و ویژگی‌های شخصیتی اساتید می‌دهند، تا آنجا که

به گویه‌ها داده‌اند. نتایج نشان داد که رابطه بین میانگین ارزش‌گذاری فاکتورهای خود ارزیابی دانشجویان و میانگین ارزش‌گذاری ۱۴ گویه ارزیابی اساتید معنادار بوده است که در تحقیقات مشابه (۱۰،۱۸) نیز وجود رابطه معنا دار بین دیدگاه دانشجویان و اساتید در مورد گویه‌های ارزیابی به تأیید رسیده است. دانشجویان شرکت کننده در این بررسی اکثریت گویه‌ها را بااهمیت نشان داده‌اند و به عبارت دیگر ارزیابی با این پرسشنامه مورد تأیید آنان قرار گرفته است. این مسأله با نتایج برخی پژوهش‌های دیگر هم خوانی ندارد و دانشجویان دانشگاه‌های قزوین (۲۰) دانشگاه آزاد بروجرد (۱۹) با گویه‌های پرسشنامه‌های ارزیابی اساتید نظر موافق نداشتند.

مخالفت دانشجویان در برخی دانشگاه‌ها با گویه‌های پرسشنامه‌های ارزیابی اساتید در جنبه‌های گوناگونی قابل بررسی است. مثلاً شاید دانشجویان دانشگاه‌های نامبرده اعتمادی به تکمیل پرسشنامه‌ها و تأثیر بخشی این کار ندارند، یا برعکس می‌توان تأیید این روش را نتیجه خوش بینی دانشجویان نسبت به اثر بخش بودن نظرات آنان در امر ارزیابی اساتید در این دانشگاه دانست.

نتیجه‌گیری

اصلاح برخی گویه‌ها و یا استفاده از روش‌های تکمیلی می‌تواند اقدام مناسبی در جهت اصلاح پرسشنامه باشد. مثلاً ارزیابی توسط خود اساتید پیشنهاد می‌گردد. علاوه بر این بهتر است ضریب دهی گویه‌ها بسته به میزان اهمیت آن‌ها مورد توجه قرار گیرد. چنانکه در چندین پژوهش مختلف ویژگی‌های شخصیتی و سطح علمی اساتید از نظر دانشجویان بسیار مهم بوده است. پس می‌توان ضریب بیشتری برای گویه‌های این حیطة در نظر گرفت. ضمناً لازم است در تمامی گویه‌ها با توجه به امتیازدهی دانشجویان بازبینی انجام شود و گویه‌هایی که امتیاز کمتری کسب نموده‌اند اصلاح گردد.

داشته‌اند. در مرتبه بعدی دانشجویان رشته بهداشت عمومی قرار دارند و دانشجویان رشته مدیریت خدمات بهداشتی و دانشجویان رشته بهداشت محیط بیشترین امتیاز را به گویه‌های پرسشنامه ارزیابی اساتید در مقطع کارشناسی دادند. اینکه چرا دانشجویان در رشته‌های متفاوت امتیازات متفاوتی را به گویه‌ها داده‌اند جای توجه و بررسی بیشتری دارد.

توجه دانشجویان ارشد به اکثریت گویه‌ها و نمره مثبت آنان می‌تواند نمایانگر اهمیت دادن دانشجویان در مقاطع بالاتر برای نظرخواهی از آنان باشد و اینکه نظرات خود را در ارزیابی اساتید مؤثر می‌دانستند. کم‌ترین ارزش‌گذاری دانشجویان ارشد به گویه "میزان رعایت نظم و حضور در کلاس و طول زمان کلاس" بوده است که شاید بیانگر این مسأله باشد که در مقاطع بالاتر دانشجو بیشتر به دانسته‌های اساتید و کیفیت کلاس اهمیت می‌دهد تا زمان و ساعت برگزاری کلاس، در پژوهش دانشگاه شهرکرد نیز این موضوع تأیید شد (۱۸).

دومین گویه‌ای که کم‌ترین امتیاز را گرفته "میزان علاقه به این درس" است که می‌تواند ناشی از مبهم بودن معنای گویه باشد. چنانکه دانشجویان تمامی رشته‌ها به این گویه کم‌ترین امتیاز را داده‌اند و این مسأله به اهمیت گویایی گویه‌های پرسشنامه ارزیابی اساتید بر می‌گردد.

در مورد رابطه معنادار مقطع و رشته تحصیلی و ارزش‌گذاری دانشجویان برای گویه‌ها، نتایج پژوهش دانشگاه شهرکرد (۱۸) و دانشگاه آزاد اسلامی بروجرد (۱۹) نیز موید این رابطه می‌باشد. نتایج کار مظلومی و همکاران در پژوهش دیگری در علوم پزشکی یزد نیز (۱۲) رابطه مقطع، رشته و ارزش‌گذاری برای گویه‌های پرسشنامه ارزیابی را تأیید نموده است و نتایج با یافته‌های دیگر پژوهش‌ها همسو بوده است.

در مورد ۴ گویه آخر که به خود ارزیابی دانشجویان می‌پردازد، دانشجویان مثل اکثریت موارد امتیازات نسبتاً خوبی

References

- 1- Bazargan A. Educational evaluation. Tehran: SAMT publication. 2004:265.
- 2- Seif A. Methods of educational measurement and evaluation. Tehran: Doran Pub. 2003.123
- 3- Chickering AW, Sanford N. The modern American college: Jossey-Bass San Francisco; 1981.65-75
- 4- Parkinson CN, Rustomji M, Sapre S. Great Ideas in Management: Federal Publications; 1985.73-80
- 5- Mirkamali M. Leadership and educational management. Tehran, Yastoroon Publ Co. 2002; 36-42.
- 6- Griffiths KM, Christensen H. Internet based mental health programs: A powerful tool in the rural medical kit. Australian Journal of Rural Health. 2007;15(2) : 81-87.
- 7- Peterson KD. Teacher evaluation: A comprehensive guide to new directions and practices: Corwin Press; 2000.20-27
- 8- Saberian M, Haji Aghajani S. Study of Job Future of Semnan Nursing School Graduates. Iranian Journal of Medical Education. 2003; 3(9) :52-57.
- 9- Shakournia A, Motlagh ME, Malayeri A, Jahanmardi A. Students' views towards teachers evaluation, Ahwaz Medical Sciences University. Iranian Journal of Medical Education. 2002;2:52-53.
- 10- Mazlounian S, Zandimehr H. Evaluation of student from lecturer in distance education. Peyke Noor Journal. 2008:42-49.
- 11- Rajabi S, Papzan A. Study of required competencies and skills for agricultural vocational teachers based on delphi technique. case study: kermanshah province. Edulearn09 Proceedings. 2009:114.
- 12- Mazloomi S, Ehrampush M. H, Kalantar M, Karimi H, Harrazi M. A. A good professor characters as viewed by student of Yazd Med University. Iranian Journal of Medical Education. 2002, 7: 108-109.
- 13- Vakili Abedin H. S, Rashidipour A, Ghorbani R. An investigation of factors influencing student evaluation of teacher performance: A comprehensive study in Semnan University of Medical Sciences. Koomesh. 2011:43-53.
- 14- Fatahi Z, Adhami A, Noohi E, Nakhaei N, Eslaminejad T. Faculty members viewpoint on faculty member assesment in Kerman. Hormozgan Med Univ J. 2005; 9(1):59-66.
- 15- Sarchami R, Hoseini M. Studentsview points about priorities in teacher evaluation. Iranian Journal of Medical Education. 2002; 2:50.
- 16- Aliasgharpour M, Monjamed Z, Bahrani N. Factors affecting students' evaluation of teachers: Comparing viewpoints of teachers and students. Iranian Journal of Medical Education. 2010;10(2) :186-195.
- 17- Ahanchian M. Influences of Gender on faculty members evaluation by students. Psychology and sciences Tehran University. 2003;33(1) :183-199.

- 18- Moezi M, Shirzad H, Zamazad B, Rohi H. Evaluation process in viewpoints of academic staff and students in Shahrekord University of Medical Sciences. Journal of Shahrekord University of Medical Sciences. 2010;11(4) : 63-75.
- 19- Zadeh NJ, Gharakhani D, Afrougheh S. The Study of Confidence in University Students' Evaluation of Faculty Members. European Journal of Scientific Research. 2011;66(2) :274-83.
- 20- Sarchami R, Hoseini SM. Attitude of students of Qazvin medical university towards priorities in teachers assessment. The Journal of Qazvin University of Medical Sciences and Health Services. 2002;22:33-7.

Investigating students' attitude towards the importance of factors included in the teaching evaluation forms of School of Public Health of Shahid Sadoughi University of Medical Sciences in 2010-2011

M. H. Dehghani Tafti (MSc)¹, M. H. Baghianimoghadam (PhD)², M.H. Ehrampoush (PhD)³, N. Ardian (MA)^{*4}, N. Seyghal (BSc)⁵

1. Faculty of Health, Shahid Sadoughi University of Medical Sciences, Yazd, Iran
2. Faculty of Health, Shahid Sadoughi University of Medical Sciences, Yazd, Iran
3. Faculty of Health, Shahid Sadoughi University of Medical Sciences, Yazd, Iran
4. research center of social determinants of health, Shahid Sadoughi University of Medical Sciences, Yazd, Iran
5. Faculty of Health, Shahid Sadoughi University of Medical Sciences, Yazd, Iran

Received: 14 Apr 2012

Accepted: 12 Jul 2012

Abstract:

Introduction: students' attitudes about teaching methodology have been widely recognised as a valid tool of evaluating teaching activities of faculty members. This study aims to determine the importance of the factors included in the teaching evaluation, from the students' point of view.

Methods: This is a cross-sectional study. Using a random cluster sampling, 332 students of the school of public health of Shahid Sadoughi University were selected. To collect data, a questionnaire containing three parts were used. These were demographic items, teachers' evaluation (14 items) and self-evaluation (4 items).

Results: The students (80%) scored personal characteristics more. Among different fields of study, those studying occupational health scored the factors less than others, and those studying at masters level scored them more than others.

The results indicated that there are significant correlation between age, marital status, and employment status of the students and the total average score.

The students scored the self-evaluation items more than 60%, There was a significant correlation between the average scores of evaluation and self-evaluation items. The students at bachelor level scored the factor more than masters students.

Conclusion: The students' focus on personal characteristics of teachers was remarkable. There is a need to revise the process of academics' recruitment based on these findings. There is also a need to review the items included in evaluation forms of the school.

KeyWords: Teachers, Students, Evaluation factors, Teaching methodology areas, Evaluation forms

*Corresponding author's email: n_ardian1382@hotmail.com

This paper should be cited as:

Dehghani Tafti M. H, Baghiani moghadam M. H, Ehrampoush M. H, Ardian N, Seyghal N. *Investigating students' attitude towards the importance of factors included in the teaching evaluation forms of School of Public Health of Shahid Sadoughi University of Medical Sciences in 2010-2011*. Journal of Medical Education and Development. 2012; 7(3): 16-26